

פרשת ויצא תשפ"ד
בני השפחות

בראשית פרק ל

(א) וַיִּתְּרָא רַחֵל כִּי לֹא יִלְדָה לְיַעֲקֹב וַיִּתְּקַנָּא רַחֵל בְּאָחוּתָהּ וַיִּתְּאָמֶר אֶל יַעֲקֹב הֲבֵה לִי בָנִים וְאִם אֵין מִתָּה אָנֹכִי: (ב) וַיִּחַר אָף יַעֲקֹב בְּרַחֵל וַיִּתְּאָמֶר הֲתַחַת אֱלֹהִים אָנֹכִי אֲשֶׁר מָנַע מִמֶּדָּ פְרִי בֶטֶן: (ג) וַיִּתְּאָמֶר הֲנִינָה אֲמַתִּי בְלָהָה בֵּא אֱלֹיָהּ וַיִּתְּלַד עַל בְּרַפִּי וְאִבְנָה גַם אָנֹכִי מִמֶּנָּה: (ד) וַתִּתֵּן לוֹ אֶת בְּלָהָה שְׂפָחָתָהּ לְאִשָּׁה וַיָּבֵא אֱלֹיָהּ יַעֲקֹב: (ה) וַתֵּהָרַ בְּלָהָה וַיִּתְּלַד לְיַעֲקֹב בֶּן: (ו) וַיִּתְּאָמֶר רַחֵל דָּנְנִי אֱלֹהִים וְגַם שָׁמַע בְּקוֹלִי וַיִּתֵּן לִי בֶן עַל כֵּן קָרָאתָ שְׁמוֹ דָּן: (ז) וַתֵּהָרַ עוֹד וַיִּתְּלַד בְּלָהָה שְׂפָחַת רַחֵל בֶּן שְׁנַי לְיַעֲקֹב: (ח) וַיִּתְּאָמֶר רַחֵל נִפְתּוּלִי אֱלֹהִים נִפְתּוּלִתִי עִם אָחוּתִי גַם יִכְלֹתִי וַיִּתְּקַרָּא שְׁמוֹ נִפְתּוּלִי: (ט) וַיִּתְּרָא לָאָה כִּי עֲמָדָה מְלֻדָּת וַתִּקַּח אֶת זֶלְפָּה שְׂפָחָתָהּ וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְיַעֲקֹב לְאִשָּׁה: (י) וַיִּתְּלַד זֶלְפָּה שְׂפָחַת לָאָה לְיַעֲקֹב בֶּן: (יא) וַיִּתְּאָמֶר לָאָה בְּגַד לָאָה בֶּן שְׁנַי לְיַעֲקֹב: (יב) וַיִּתְּלַד זֶלְפָּה שְׂפָחַת לָאָה בֶּן שְׁנַי לְיַעֲקֹב: (יג) וַיִּתְּאָמֶר לָאָה בְּאִשְׁרֵי כִּי אֲשֶׁרוּנִי בָנוֹת וַתִּקַּרָּא אֶת שְׁמוֹ אֲשֶׁר: (יד) וַיִּלְדָּ רְאוּבֵן בְּיַמֵּי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוֹדָאִים בְּשָׂדֵה וַיָּבֵא אֹתָם אֶל לָאָה אִמּוֹ וַיִּתְּאָמֶר רַחֵל אֶל לָאָה תִּנֵּי נָא לִי מְדוּדָאִי בְּנָדָּ:

רש"י
(א) **ותקנא רחל באחותה** - קנאה במעשיה הטובים, אמרה אלולי שצדקה ממני לא זכתה לבנים: **הבה לי** - וכי כך עשה אביך לאמך, והלא התפלל עליה: **מתה אנכי** - מכאן למי שאין לו בנים שחשוב כמת: (ב) **התחת אלהים אנכי** - וכי במקומו אני: **אשר מנע ממך** - את אמרת שאעשה כאבא, אני איני כאבא, אבא לא היו לו בנים אני יש לי בנים, ממך מנע ולא ממני: (ג) **על ברכי** - כתרגומו ואנא ארבי: **ואבנה גם אנכי** - מהו גם, אמרה לו זקנד אברהם היו לו בנים מהגר, וחגר מתניו כנגד שרה, אמר לה זקנתי הכניסה צרתה לביתה, אמרה לו אם הדבר הזה מעכב, הנה אמתני בלהה, ואבנה גם אנכי ממנה כשרה: (ד) **דנני אלהים** - דנני וחייבני וזכני: (ה) **נפתולי אלהים** - מנחם בן סרוק פירשו במחברת (במדבר יט טו) צמיד פתיל, חבורים, מאת המקום נתחברתי עם אחותי לזכות לבנים. ואני מפרשו לשון (דברים לב ה) עקש ופתלתול, נתעקשתי והפצרתי פצירות ונפתולים הרבה למקום להיות שוה לאחותי: **גם יכלתי** - הסכים על ידי. ואונקלוס תרגם לשון תפילה, כמו נפתולי אלהים, נתפללתי בקשות החביבות לפניו, נתקבלתי ונתתרתי כאחותי: **נפתלתי** - נתקבלה תפילתי. ומדרש אגדה יש רבים בלשון נוטריקון: (ו) **ותלד זלפה** - בכולן נאמר הריון חוץ מזלפה לפי שהיתה בחורה מכולן ותינוקות בשנים ואין הריון ניכר בה, וכדי לרמות ליעקב נתנה לבן ללאה שלא יבין שמכניסין לו את לאה, שכך מנהג ליתן שפחה גדולה לגדולה וקטנה לקטנה: (יא) **בא גד** - בא מזל טוב, כמו (שבת סז ב) גד גדי וסנוק לא, ודומה לו (ישעיה סה יא) העורכים לגד שלחן. ומדרש אגדה שנוולד מהול, כמו (דניאל ד כ) גדו אילנא, ולא ידעתי על מה נכתבה תיבה אחת. דבר אחר למה נקראת תיבה אחת בגד, כמו בגדת בי כשבאת אל שפחתי, כאיש שבגד באשת נעורים: (יד) **בימי קציר חטים** - להגיד שבחן של שבטים, שעת הקציר היה ולא פשט ידו בגזל להביא חטים ושעורים אלא דבר ההפקר שאין אדם מקפיד בו: **דודאים** - סיגלי, עשב הוא ובלשון ישמעאל יסמיון:

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.